

Sygn. akt I AGa 133/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ Dnia 30 grudnia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Krzysztof Chojnowski (spr.)
Sędziowie	:	SSA Elżbieta Bieńkowska SSA Magdalena Natalia Pankowicz

po rozpoznaniu w dniu 30 grudnia 2020 r. w Białymstoku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...)w W.

przeciwko (...) **Spółce z o.o. Spółce komandytowej w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji **pozwanej**

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 25 sierpnia 2020 r. sygn. akt VII GC 134/20

I. **prostuje oczywistą omyłkę w punkcie I zaskarżonego wyroku w ten sposób, że po słowach: „z zastrzeżeniem pozwanemu prawa powoływania się w postępowaniu egzekucyjnym” dodaje słowa: „na ograniczenie odpowiedzialności”;**

II. **oddala apelację;**

III. **zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej.**

(...)

Sygn. akt I AGa 133/20

UZASADNIENIE

Powód (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej w H. (obecnie (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej w W.) kwoty 275.739,51 zł, na którą składają się: należność główna (kapitał) 187.150,75 zł, odsetki

karne liczone od 14 października 2014 r. do 5 września 2019 r. w kwocie 85.081,17 zł oraz koszty, opłaty i prowizje bankowe 3.507,59 zł. Powód domagał się także zasądzenia od pozwanego na swą rzecz kosztów procesu.

Nakazem zapłaty z 7 października 2019 r., wydanym w sprawie VII GNe 441/19 w postępowaniu upominawczym, Sąd Okręgowy w Białymstoku uwzględnił żądanie pozwu w całości.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty, pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości na koszt strony powodowej, wskazując m.in., że nie został poinformowany przez powoda, ani dłużnika osobistego (A. N. (1)) o zadłużeniu. Zakwestionował także skuteczność doręczenia mu wezwania do zapłaty wierzytelności w kwocie 274.150,02 zł.

Wyrokiem z 25 sierpnia 2020 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 187.150,75 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego, jednak nie wyższymi niż odsetki maksymalne za opóźnienie w stosunku rocznym – z zastrzeżeniem pozwanemu prawa powoływania się w postępowaniu egzekucyjnym do prawa własności do zabudowanej nieruchomości o powierzchni 0,6300 ha, dla której Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim IX Zamiejscowy Wydział ksiąg Wieczystych z siedzibą w H. prowadzi Księgę Wieczystą Nr (...) i do wysokości hipoteki umownej zwykłej ustanowionej w kwocie 250.000 zł (pkt I), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt II) i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 13.269,30 zł tytułem zwrotu części kosztów procesu (pkt III).

Orzeczenie to oparto o następujące ustalenia faktyczne i ocenę prawną:

W dniu 10 sierpnia 2010 r. pomiędzy powodem, a A. N. (1) została zawarta umowa nr (...) pożyczki hipotecznej dla małych i średnich przedsiębiorstw, na podstawie której powód udzielił pożyczkobiorcy, pożyczki hipotecznej dla małych i średnich przedsiębiorstw, w walucie polskiej, w kwocie 250.000 zł (§1 ust. 1 ww. umowy). Pożyczkobiorca był zobowiązany do spłaty całości wynikającego z umowy zadłużenia w terminie do dnia 5 sierpnia 2025 r. (§ 2 ust. 2 umowy). Kwota wykorzystanej pożyczki była oprocentowana w stosunku rocznym, według zmiennej stopy oprocentowania. Stopa oprocentowania równa jest wysokości stawki referencyjnej powiększonej o marżę (...) S.A. (§ 3 umowy).

Za czynności związane z udzieleniem i obsługą pożyczki (...) S.A. miał pobierać prowizje i opłaty bankowe w wysokości określonej w tariffie prowizji i opłat bankowych w (...) Banku (...) Spółce Akcyjnej (§ 6 umowy). Niespłacenie przez pożyczkobiorcę w terminie kapitału i odsetek pożyczki albo ich części powodowało, że niespłacona kwota stawała się zadłużeniem przeterminowanym i wymagalnym. Należność z tytułu zadłużenia przeterminowanego i wymagalnego (...) S.A. miał potrącić bez osobnego wezwania z rachunku należącego do pożyczkobiorcy. W przypadku braku środków pieniężnych na ww. rachunku, należność z tytułu przeterminowanego zadłużenia (...) S.A. miał potrącić bez osobnego wezwania z pierwszych wpływów na ten rachunek, niezależnie od dyspozycji pożyczkobiorcy. W razie niezaspokojenia swojego roszczenia w sposób, o którym mowa powyżej, (...) S.A. mógł obniżyć kwotę udzielonej pożyczki i zawiadomić o tym pożyczkobiorcę na piśmie albo wypowiedzieć umowę (§ 12 umowy).

Spłata pożyczki została zabezpieczona m. in. poprzez ustanowienie hipoteki zwykłej w kwocie 250.000 zł oraz hipoteki kaucyjnej do kwoty 50.000 zł na przysługującym A. N. (1) prawie własności nieruchomości, położonej we wsi B., opisanej w księdze wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim, IX Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w H. (§ 20 ust. 1 pkt 2) i 3) umowy).

(...) S.A. miał przysyłać korespondencję dotyczącą umowy na adres pożyczkobiorcy, wskazany w umowie lub na inny adres wskazany przez pożyczkobiorcę po zawarciu umowy. Pożyczkobiorca zobowiązał się niezwłocznie powiadomić (...) S.A. o wszelkich zmianach swoich danych wymaganych do zawarcia umowy. Strony ustaliły, że za datę doręczenia korespondencji uważa się datę pierwszego awizowania przesyłki poleconej niedoręczoną, wysłanej na ostatni znany (...) S.A. adres pożyczkobiorcy (§ 25 umowy).

W związku z powyższą umową, na zabezpieczenie roszczeń z niej wynikających na prawie własności nieruchomości położonej we wsi B., opisanej w księdze wieczystej nr (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim, IX

Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w H., została wpisana na rzecz powoda hipoteka umowna zwykła w kwocie 250.000 zł oraz hipoteka umowna kaucyjna w kwocie 50.000 zł.

Powód, zgodnie z umową, postawił do dyspozycji pożyczkobiorcy kwotę 250.000 zł. A. N. (1) zaprzestał jednak spłacania pożyczki i 14 października 2014 r. bank wypowiedział mu umowę.

Prawomocnym nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z 4 lipca 2018 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku nakazał zapłacić A. N. (2), na rzecz (...) S.A. kwotę 249.276,49 zł wraz z dalszymi należnymi umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego, jednak nie więcej niż w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie, wynikających z powszechnie obowiązujących przepisów prawa, naliczanymi od kwoty 187.150,75 zł od dnia 15 czerwca 2018 r. do dnia zapłaty. Należność ta wynikała właśnie z zawartej pomiędzy tymi osobami umowy nr (...) pożyczki hipotecznej dla małych i średnich przedsiębiorstw (akta VII GNC 274/18 Sądu Okręgowego w Białymstoku).

Od 7 czerwca 2017 r. pozwany prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa z siedzibą w W..

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że powództwo było częściowo zasadne. Oceniając powództwo na gruncie art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (dalej jako: u.k.w.h.), Sąd Okręgowy stwierdził, że powód wykazał istnienie wierzytelności hipotecznej, a także, że skutecznie wypowiedział wierzytelność hipoteczną wobec dłużnika rzeczowego, zgodnie z art. 78 ust. 1 u.k.w.h. Sąd Okręgowy podkreślił, że rozumienie pojęcia „wypowiedzenie” powinno być szeroko interpretowane, a do czynności wierzyciela hipotecznego, których następstwem jest postawienie wierzytelności hipotecznej w stan wymagalności, zaliczane jest m.in. doręczenie pozwu, obejmującego żądanie zasądzenia sumy wierzytelności. Takie zaś doręczenie nastąpiło w dniu 2 grudnia 2019 r.

Jednocześnie Sąd Okręgowy uznał, że pozwany nie mógł bronić się zarzutem przedawnienia, mimo że zarówno należność główna, jak i należności uboczne są przedawnione. Zauważył bowiem, że przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej (art. 77 u.k.w.h.), a zatem powód mógł domagać się od pozwanego uzyskania w granicach sumy zaspokojenia przedawnionej należności głównej. Zważywszy jednak, że reguła ta nie dotyczy odsetek przypadających od wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, które w sprawie przedawnione są za okres przed dniem 9 września 2016 r., a powód nie przedstawił rozliczenia, z którego wynikałoby jakie odsetki od kapitału w kwocie 187.150,75 zł przysługują mu za okres od 9 września 2016 r. do 5 września 2019 r., Sąd Okręgowy roszczenie powoda w zakresie odsetek uznał za nieudowodnione i w tym zakresie powództwo oddalił.

O odsetkach umownych za opóźnienie od dnia wytoczenia powództwa, Sąd rozstrzygnął w oparciu o art. 481 § 1 i 2 k.c., zaś o kosztach procesu orzekł na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c., przy uwzględnieniu wygranej powoda (68 %) oraz pozwanego (32%).

Apelację od tego wyroku wywiódł pozwany, który zaskarżył go w całości i zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie:

1) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolne uznanie, że podpisująca pozew M. Z. była uprawniona do wypowiedzenia umowy kredytowej w sytuacji, gdy z ust. 2 lit. c) pełnomocnictwa nr (...) - (...) z dnia 29 sierpnia 2017 r. jednoznacznie wynika, że mogła ona wypowiedzieć umowę kredytową wyłącznie z drugą umocowaną do tego osobą,

2) art. 78 ust. 1 ustawy z 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, że w sprawie doszło do wypowiedzenia umowy na podstawie tego przepisu w sytuacji, gdy wypowiedzenie zostało dokonane przez osobę nieuprawnioną, a zatem nie jest skuteczne i wierzytelność hipoteczna nie została postawiona w stan wymagalności.

Na tej podstawie pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości. Domagał się także zasądzenia od powoda na swą rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie na koszt pozwanego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie mogła odnieść skutku.

Wstępnie odnotować trzeba, że Sąd Apelacyjny skorzystał z możliwości jaką przyznaje mu art. 374 k.p.c. i rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym. Po myśli bowiem tego przepisu, sąd drugiej instancji może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, jeżeli przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym jest niedopuszczalne, jeżeli strona w apelacji lub odpowiedzi na apelację złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy, chyba że cofnięto pozew lub apelację albo zachodzi nieważność postępowania. W rozpatrywanej sprawie żadna z tych przesłanek nie zachodzi. Mając natomiast na uwadze stanowisko zaprezentowane w apelacji pozwanego oraz te sformułowane w odpowiedzi na tę apelację, złożoną przez stronę powodową, jak też zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że przeprowadzenie rozprawy przed wydaniem wyroku nie było konieczne.

Rozpoznanie zarzutów apelacji strony pozwanej winno również zostać poprzedzone stwierdzeniem, że Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 350 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c., dokonał sprostowania punktu I zaskarżonego wyroku poprzez dodanie po słowach: „z zastrzeżeniem pozwanemu prawa powoływania się w postępowaniu egzekucyjnym” słów „na ograniczenie odpowiedzialności”, a to z uwagi na treść art. 319 k.p.c., z którego wynika powinność zamieszczenia w wyroku zastrzeżenia, że pozwanemu przysługuje prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności. Zważywszy przy tym, że Sąd I instancji przepis ten trafnie powołał w uzasadnieniu skarżonego rozstrzygnięcia, oczywiste jest, że nie zawarcie powyższego zwrotu w punkcie I wyroku Sądu Okręgowego stanowiło jedynie omyłkę pisarską i wymagało stosowanego sprostowania, o czym orzeczono jak w punkcie I sentencji.

Przechodząc do oceny zarzutów zaprezentowanych w apelacji skarżącego zauważyć trzeba, że nie sformułował on zarzutów procesowych, przy pomocy których negowałby poprawność wniosków, dotyczących poczynionych przez Sąd I instancji ustaleń faktycznych. W związku z tym stwierdzić jedynie można, że ustalenia te i wyprowadzone na ich podstawie wnioski, Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne, czyniąc je również podstawą własnego rozstrzygnięcia.

Na gruncie apelacji strona pozwana nie zgadza się natomiast z oceną Sądu Okręgowego, iż w realiach rozpoznawanej sprawy, doręczenie jej odpisem pozwu, opatrzonego podpisem pełnomocnik powoda M. Z., jest jednoznaczne z dokonaniem prawidłowego – w świetle art. 78 ust. 1 u.k.w.h. – wypowiedzenia w stosunku do dłużnika rzeczowego, a to z uwagi na dokonanie wypowiedzenia umowy kredytowej przez osobę – jej zdaniem – nieposiadającą do tego należytego umocowania.

W związku z tym wskazać trzeba na stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w wyroku z dnia 30 maja 2014 r., III CSK 204/13, L.), gdzie wyjaśniono, że przywołany przepis, po myśli którego, jeśli wymagalność wierzytelności hipotecznej zależy od wypowiedzenia przez wierzyciela, wypowiedzenie jest skuteczne względem właściciela nieruchomości, niebędącego dłużnikiem osobistym, gdy zostało dokonane w stosunku do niego, zakłada dwie różne podmiotowo czynności. Jedna to oparte na stosunku kontraktowym oświadczenie wierzyciela, skierowane do dłużnika osobistego (np. wypowiedzenie umowy kredytu przez bank w warunkach określonych art. 75 ust. 1 Prawa bankowego), druga zaś to oświadczenie złożone dłużnikowi rzeczowemu, które – choć nazwane „wypowiedzeniem” – nie ma ściśle takiego charakteru cywilnoprawnego. W piśmiennictwie i judykaturze podkreśla się – co też trafnie akcentował Sąd I instancji – że użyty w przepisie art. 78 ust. 1 u.k.w.h. termin „wypowiedzenie” winien być rozumiany szeroko. Chodzi bowiem o każdą jednostronną czynność, która prowadzi bezpośrednio do wymagalności wierzytelności zabezpieczonej hipoteką. Przesłanki tego przepisu spełnione są w sytuacji, gdy oświadczenie wierzyciela, dotyczące wypowiedzenia, zostanie doręczone właścicielowi nieruchomości, niebędącemu dłużnikiem osobistym, w taki sposób, aby mógł zapoznać się on z jego treścią, zgodnie z art. 61 § 1 k.c. Z pola widzenia nie można przy tym tracić, że jest to czynność niezależna od wypowiedzenia wierzyciela w stosunku do dłużnika osobistego, a jej wymogi może spełniać – stosownie do

okoliczności – m.in. zawiadomienie właściciela o nieruchomości przez wierzyciela o dokonanym wypowiedzeniu w stosunku do dłużnika osobistego. Wymogi wypowiedzenia z art. 78 u.k.w.h. spełnia również samo doręczenie przez sąd właścicielowi nieruchomości odpisu pozwu wierzyciela (por. J. Pisuliński [w:] System prawa prywatnego, t. 4, s. 875; Komentarz do art. 78 u.k.w.h., Legalis), które w okolicznościach niniejszej sprawy nastąpiło w dniu 2 grudnia 2019 r. (k. 48).

Zwrócić jednocześnie należy uwagę, iż zgodnie z przeważającym w doktrynie stanowiskiem, podzielanym również przez Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie, nie można zasadnie twierdzić – jak podnosi to skarżący, powołując się w tej mierze na odosobniony w istocie pogląd T. Czecha – że jeśli pozew złożony został przez pełnomocnika, to jego pełnomocnictwo nie obejmuje umocowania do złożenia oświadczenia woli o wypowiedzeniu wierzytelności hipotecznej, gdyż wymagane jest upoważnienie materialnoprawne (por. K. Osajda [w:] Ustawa o księgach wieczystych i hipotece. Komentarz, Komentarz do art. 78 u.k.w.h., Legalis oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 10 września 2014 r., I ACa 776/14, Legalis).

W sprawie niniejszej nie ulega zaś wątpliwości, że pełnomocnik powoda w osobie M. Z. legitymowała się właściwym pełnomocnictwem procesowym. Na podstawie uwypuklanego w apelacji pozwanego pełnomocnictwa nr (...) - (...) M. Z. uprawniona była bowiem do składania w imieniu powoda oświadczeń woli samodzielnie w zakresie reprezentowania (...) S.A. m.in. przed sądami w sprawach wierzytelności banku oraz w sprawach jego dłużników z tytułu czynności bankowej, z tytułu zabezpieczenia wierzytelności powoda z tytułu czynności bankowej oraz z tytułu czynu niedozwolonego (k. 18). Sporu nie budziło również, że pełnomocnictwo to zostało udzielone zgodnie z zasadami reprezentacji strony powodowej, tj. przez dwóch członków zarządu.

W świetle powyższych uwag brak jest zatem podstaw do podzielenia zarzutów apelacji strony pozwanej, sprowadzających się do stwierdzenia, że objęta niniejszym sporem wierzytelność hipoteczna nie stała się wymagalna z uwagi na nieskuteczność wypowiedzenia, dokonanego w stosunku do skarżącego.

Dlatego Sąd Apelacyjny apelację tę oddalił, o czym rozstrzygnął jak w punkcie II wyroku, w oparciu o art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą orzekł zaś zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c., przy uwzględnieniu § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265) – punkt III wyroku.

(...)